

รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2559

สถานีปฏิบัติการสัตวศาสตร์นาทวิ
ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รายงานผลการดำเนินงานสถานีปฏิบัติการสัตวศาสตร์นาทวี
ประจำปีงบประมาณ 2559 (ตุลาคม 2558–กันยายน 2559)

1. ประวัติความเป็นมา

สถานีปฏิบัติการสัตวศาสตร์นาทวี ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 ณ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 352 ไร่ ปัจจุบันมีการแบ่งใช้ประโยชน์ของพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆ ได้แก่ พื้นที่แปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ประมาณ 80 ไร่ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 1 อายุ 4 ปี ประมาณ 70 ไร่ พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบเชิงเขาและปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 2 อายุ 2 ปี ประมาณ 90 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นเนินเขาสลับกับที่ลุ่มบางส่วน และได้ดำเนินการเพิ่มปลูกอีกประมาณ 15 ไร่เมื่อเดือน ตุลาคม 2558 และมีพื้นที่ส่วนอื่นๆ ได้แก่ ป่าธรรมชาติประมาณ 70 ไร่ พื้นที่อาคารและโรงเรือนต่างๆ ประมาณ 30 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสถานีสำหรับการเรียนการสอน วิจัย และบริการวิชาการด้านปศุสัตว์

2. วัตถุประสงค์

1. สนับสนุนการเรียนการสอน (วิชาการผลิตโคเนื้อ ไก่เนื้อ วิชาการผสมเทียม) และวิจัยโคเนื้อ ด้านการพัฒนาสายพันธุ์ อาหาร และการจัดการในด้านต่างๆ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ร่วมการปลูกปาล์มน้ำมัน ในระดับปริญญาตรี บัณฑิตศึกษาและงานวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ

2. เพื่อใช้เป็นแหล่งฝึกงานฟาร์มของนักศึกษาสาขาสัตวศาสตร์และนักศึกษาจากสถาบันอื่น

3. บริการวิชาการ ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ การพัฒนาสายพันธุ์ อาหาร และการจัดการในด้านต่างๆ การปลูกปาล์มน้ำมันแก่เกษตรกร หน่วยงานต่างๆ หรือผู้สนใจทั่วไป

3. คณะกรรมการที่ปรึกษา ผศ. ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต คณบดีคณะทรัพยากรธรรมชาติ
รศ. ดร. วันวิสาข์ งามผ่องใส หัวหน้าภาควิชาสัตวศาสตร์
รศ.สุธา วัฒนสิทธิ์ รองหัวหน้าภาควิชาฯฝ่ายบริหาร
ผศ. เถลิงศักดิ์ อังกูรเศรษฐี รองหัวหน้าภาควิชาฯ ฝ่ายสถานีฯ

4. หัวหน้าสถานี นายสมชาย พิมพันธ์ประทีป

5. บุคลากรของสถานีปฏิบัติการสัตวศาสตร์นาทวี

นายภินัย ทองขจร พนักงานขับรถแทรกเตอร์ เกษียณอายุราชการปี 2560
นายเรียง มุกดา คนงาน เกษียณอายุราชการปี 2560
นายอำนาจ เลี่ยมเพชร ตำแหน่งยามรักษาการณ์

6. ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2559

ผลการดำเนินงานการจัดการโคพื้นเมือง

1. การปรับปรุงแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากในรอบปี 2558-2559 ที่ผ่านมา ปริมาณน้ำฝนน้อย และแล้งติดต่อกันนานหลายเดือน อุณหภูมิสูงกว่าปกติจนทำให้ต้นพืชบางชนิดยืนต้นตาย ทางสถานีฯ จึงดำเนินการแก้ปัญหาการจัดการแปลงหญ้าโดยการตัดหญ้าที่แก่ทิ้งเพื่อให้หญ้าแตกใหม่พร้อมทั้งให้ปุ๋ยควบคู่กันไป เพื่อเป็นการปรับปรุงแปลงหญ้า

ภาพที่ 1. การปรับปรุงแปลงหญ้าโดยการตัดทิ้งเพื่อให้เจริญเติบโตใหม่

ภาพที่ 2. ฟุ้งโคพื้นเมืองที่ปล่อยเลี้ยงบริเวณโรงเรือนและในแปลงหญ้า

2. การจัดการคัดเลือกและปรับปรุงลักษณะรูปร่างโคพื้นเมือง ฟุ้งโคพื้นเมืองที่มีจำนวนมากขึ้นทำให้การจัดการฟุ้งโคทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากโคพื้นเมืองมีนิสัยไม่เชื่อง คุ้ยหากต่อการจัดการในด้านต่างๆ ทำให้การจัดการดูแลฟุ้งโคไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้งหญ้าอาหารสัตว์มีไม่เพียงพอ ในขณะที่ฟุ้งเริ่มต้นของโคเป็นการรวบรวมมาโคมาจากหลายๆ ที่ โคที่ได้มานั้นมีลักษณะอ่อนแอ อัตราการเจริญเติบโตช้า แคระแกร็น รูปร่างเล็ก และประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ต่ำ ทางสถานีฯ จึงได้ดำเนินคัดเลือกลูกโคหย่านมที่มีลักษณะรูปร่างที่มีลักษณะโครงสร้างที่สมบูรณ์ไว้เพื่อทดแทนแม่พันธุ์ที่มีลักษณะไม่ดีออกจากฟุ้งจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างของฟุ้งโคพื้นเมืองให้มีลักษณะที่ดีขึ้น รวมทั้งลดปริมาณโคให้เหลือเพียงพอเหมาะกับการบริหารจัดการของบุคลากรและพื้นที่อย่างเหมาะสม โดยจำนวนโคที่คัดออกนั้น เป็นการคัดออกเพื่อจำหน่ายและเป็นรายได้ให้แก่สถานีฯ ดังแสดงในตารางที่ 1, 2, 3 รวมทั้งแผนการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2560 แสดงในตารางที่ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 1. สรุปรายจ่ายการดำเนินงานด้านโคพื้นเมือง

รายการ	จำนวน	ราคา/หน่วย	จำนวนเงิน(บาท)
ค่าอาหารชั้น	4200 กก.	12.38	52,000
ค่าอาหารหยาบ	50 ฟ่อน	55	2,750
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	20 กส.	950	19,000
ค่ายาและเวชภัณฑ์			16,250
ค่าล่วงเวลา			43,500
น้ำมันดีเซล			25,075
รวม			158,575

ตารางที่ 2. แสดงจำนวนโคที่คัดทิ้งปีงบประมาณ 2559

วัน/เดือน/พ.ศ.	รายการ	จำนวน(ตัว)	จำนวนเงิน
5 ต.ค.58	แม่โคแก่คัดทิ้ง	3	30,000
3 พ.ย.58	แม่โคคัดทิ้ง	2	13,000
4 พ.ย.58	โครุ่นเพศผู้	1	6,070
8 ก.พ.59	แม่โคคัดทิ้ง	2	24,000
3 ก.พ.59	แม่โคคัดทิ้ง	45	400,000
3 ก.พ.59	ลูกติดแม่	20	20,000
3 ก.พ.59	โครุ่นเพศผู้	10	50,000
4 ก.ย.59	โครุ่นเพศผู้	4	22,000
รวม		84	565,070

ตารางที่ 3. แสดงจำนวนโค ณ.30 ก.ย. 2559

ปี	ลูกโค (ตัว)		โครุ่น (ตัว)		โคพ่อพันธุ์ (ตัว)	โคสาว (ตัว)	แม่โค (ตัว)	รวม (ตัว)
	เพศผู้	เพศเมีย	เพศผู้	เพศเมีย				
2559	1	2	3	22	1	8	5	42

ตารางที่ 4. แผนการดำเนินการปีงบประมาณ 2560 (ตุลาคม 2559–กันยายน 2560)

รายการ	ระยะเวลาดำเนินการ											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. แผนการ กั้นรั้วถัก แทนรั้ว ลวด หนาม บริเวณ หน้า สถานีฯ						○	○	○				
2. แผนการ กำจัด วัชพืชใน แปลง หญ้า	○			○			○			○		
3. แผนการ ใส่ปุ๋ย แปลง หญ้า	○		○		○		○		○		○	
4. แผนการ ซ่อมแซม รั้วลวด หนาม ทั้งหมด	○		○		○		○		○		○	
5. แผนการ ถ่ายพยาธิ และการ ฉีดวัคซีน ป้องกัน โรค	○			○			○			○		
6. แผนการ จำหน่าย โค	○		○						○	○	○	○

7.แผนเตรียมอาหารสำรอง					○		○		○			
8.แผนปลูกหญ้าอาหารสัตว์สัตว์ทดแทน								○	○	○	○	

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านโคพื้นเมือง

1. โคพื้นเมืองเป็นโคที่มีขนาดเล็กโตช้า ใช้เวลาในการเลี้ยงดูนานอายุการขายประมาณ 2-3 ปี
2. ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะฝนทิ้งช่วงนานทำให้ขาดแคลนหญ้าสด จึงจำเป็นต้องใช้อาหารหยาบเสริม
3. การมีบุคคลภายนอกตัดรั้วลวดหนาม เพื่อเข้ามาตัดหญ้าและหาของป่า ทำให้บางครั้งโคหลุดลอดออกจากฟาร์มไปข้างนอก
4. ปัญหาการเกิดโรคระบาดบางชนิด เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย เนื่องจากนโยบายของรัฐในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาไม่มีการแจกจ่ายวัคซีน จึงส่งผลต่อการควบคุมโรค ถึงแม้ว่าปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายให้มีการแจกจ่ายวัคซีนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังการระบาดของโรคในบริเวณรอบๆ ฟาร์ม
5. งบประมาณที่มีจำกัด การพัฒนางานในบางส่วนจึงดำเนินงานได้ล่าช้า หรือไม่สามารดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการดำเนินงานด้านปาล์มน้ำมัน

สถานีปฏิบัติการสัตวศาสตร์นาทวีได้ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมันไปแล้ว 3 รุ่น รุ่นที่ 1 ปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2554 ปัจจุบันมีอายุ 5 ปี จำนวน 1,500 ต้น พื้นที่ปลูกประมาณ 70 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา ดินเป็นดินปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2557 เป็นต้นไป สำหรับปาล์มรุ่นที่ 2 ได้ดำเนินการปลูกไปแล้วในช่วงเดือนกันยายน 2556 ปัจจุบันมีอายุ 3 ปี มีประมาณ 2,000 ต้น พื้นที่ปลูกประมาณ 80 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ดอนเชิงเขา และบนสันเขาที่ไม่สูงมากนัก บางส่วนปลูกในที่ลุ่มซึ่งแต่เดิมเป็นทางน้ำไหลผ่าน บางแห่งเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำกว่าปาล์มชุดแรก บริเวณเชิงเขาหรือบนเขาสภาพดินมีหินมากพอสมควร จึงทำให้อัตรากาการเจริญเติบโตต่ำกว่าปาล์มรุ่นที่ 1 ในปีที่ผ่านมาปริมาณฝนค่อนข้างน้อย ต้นปาล์มที่ปลูกบนเนินเขาเจริญเติบโตช้ากว่าปาล์มในที่ลุ่ม อย่างไรก็ตามปีนี้สามารถเก็บผลผลิตได้บางส่วน ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน 2558 ทางสถานีฯ ได้ทำดำเนินการเปิดป่าใหม่อีกประมาณ 15 ไร่ เพื่อปลูกปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 3 สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอนเชิงเขาสลับที่ลุ่มบางส่วน ดินบริเวณที่ราบมีความอุดมสมบูรณ์ดีเพราะเป็นดินใหม่ทำให้การเจริญเติบโตของต้นปาล์มอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ได้ดำเนินการปลูกในช่วงเดือนตุลาคม 2558 ประมาณ 300 ต้น โดยใช้พันธุ์ปาล์มทรัพย์ม.อ.1

การจัดการปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 1 ในระยะนี้ใบปาล์มขยายยาวขึ้นมากและใบใกล้ถึงกัน การใช้รถแทรกเตอร์ไถดินจึงไม่สามารถทำได้ การจัดการกับวัชพืชซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญ้าวัชพืชที่ปราบยากและเป็นหญ้าที่ทนแล้งมีความเหนียวทำให้ตัดยากประกอบกับเป็นหญ้าที่เจริญเติบโตเร็ว การจัดการจึงใช้วิธีการตัดหญ้าอย่างเดียวนิยมพ่นยากำจัดวัชพืชก็ไม่ได้ ดังนั้นค่าใช้จ่ายในการจ้างตัดหญ้าจึงเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ในส่วนของการจ้างเหมาผู้รับเหมาให้มาดูแลและจัดการสวนในส่วนของปาล์มรุ่นที่ 1 ได้ดำเนินการใส่ปุ๋ยและตัดหญ้าในแถวปาล์มทั้งหมดตามแผนที่วางไว้ ทุกๆ 4 เดือน ปุ๋ยที่ใช้เป็นปุ๋ยยูนิเทอรา โดยใส่ประมาณ 4 กก.ต่อต้น 2 ครั้ง /ปี ใช้วิธีหว่านรอบทรงพุ่ม ในรอบปีที่ผ่านมารเริ่มเก็บผลผลิตได้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2559 เป็นต้นไป ทั้งปีตัดได้ 8 ครั้ง ผลผลิตทั้งหมดประมาณ 31,189 กก. ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.8 บาท เป็นเงิน 205,801 บาท ค่าจ้างตัด 64,783 บาท

ภาพที่ 3. ปาล์มรุ่นที่ 1 อายุ 4-5 ปี

การจัดการปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 2 เนื่องจากพื้นที่ปลูกเป็นที่ลุ่มและเป็นเนินเขาซึ่งเป็นปัญหาต่อการจัดการมาก พื้นที่ปลูกในที่ลุ่มเป็นทางน้ำไหลผ่านทำให้มีต้นปาล์มตายและวัชพืชขึ้นปกคลุมเร็วมากต้องคอยตกแต่งด้วยแรงงานบุคลากรในสถานีฯ ด้วย ไม่สามารถใช้รถแทรกเตอร์เข้าไปจัดการได้ ส่วนปาล์มที่ปลูกบนเนินเขาเนื่องจากพื้นที่ปลูกลาดชันการจัดการในด้านต่างๆ ต้องใช้แรงงานคนอย่างเดียวนั่นเอง พื้นที่บนเนินเขาจะมีป่าไม้ธรรมชาติซึ่งเจริญเติบโตเร็ว การจ้างแรงงานโดยการตัดหญ้าในแถว ส่วนพื้นที่ระหว่างแถวโดยการจ้างช่างป่าและทนายฆ่าตอไม้ โดยจ้างช่างปีละครั้งในช่วงเดือนพฤศจิกายน และช่างเสริมก็ใส่ปุ๋ยในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม ซึ่งเป็นช่วงปลายฝนดินยังชุ่มชื้นอยู่ ทำการใส่ปุ๋ยปีละ 2 ครั้งเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 4. ปาล์มรุ่นที่ 2 อายุ 2-3 ปี ที่ปลูกบนที่สูงและบริเวณดินเขา

การจัดการปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 3 ซึ่งมีอายุไม่เกิน 1 ปี จำนวน 300 ต้น ในพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ การจัดการสวนทั้งหมดใช้บุคลากรของสถานีดูแลเองทั้งหมด ไม่ต้องจ้างแรงงานจากบุคคลภายนอก จากการติดตามผลเป็นที่น่าพอใจปาล์มเจริญเติบโตดี โตเร็วโดยเฉพาะปาล์มที่ปลูกในที่ราบ เพราะได้รับการดูแลที่ดี มีการใส่ปุ๋ยทุกๆ 2 เดือน ปุ๋ยที่ใช้เป็นปุ๋ยเคมีสูตร 25-7-7 โดยใช้พันธุ์ปาล์มทรัพย์ ม.อ. 1

ดำเนินการกั้นรั้วลวดหนามสวนปาล์มรุ่นที่ 3 ระยะทางประมาณ 300 เมตร ช่วงเดือนมกราคม 2559 การจัดการดูแลสวนปาล์มเล็กรุ่นที่ 3 ในปีแรก โดยบุคลากรในฟาร์มได้แก่ การกำจัดวัชพืชโดยวิธีการต่างๆ เช่นการดายหญ้า การขุด การฉีดยากำจัดวัชพืช การฉีดยาฆ่าแมลง การใส่ปุ๋ยพรวนดิน เป็นต้น

ภาพที่ 5. ปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 3 อายุ 1 ปี

สรุปรายจ่าย

ค่าปุ๋ยและค่าจ้างการจัดการสวนปาล์มทั้งหมด 406,395 บาท

ตารางที่ 5. สรุปรายรับ ในส่วนของปาล์มน้ำมัน

เดือน/พ.ศ.	รายการ	จำนวนผลผลิต (กก.)	ราคา/หน่วย	จำนวนเงิน(บาท)
ก.พ.59	ปาล์มทะเลาย	900	3.50	3150
มี.ค.59	ปาล์มทะเลาย	2082	3.8	7912
เม.ย.59	ปาล์มทะเลาย	4257	4.7	20008
พ.ค.59	ปาล์มทะเลาย	5420	4.5	24390
มิ.ย.59	ปาล์มทะเลาย	4116	4.5	18522
ก.ค.59	ปาล์มทะเลาย	5041	6.0	30246
ส.ค.59	ปาล์มทะเลาย	6050	6.2	37510
ก.ย.59	ปาล์มทะเลาย	3323	5.2	17280
รวม		31,189		151,897

ตารางที่ 6. การดำเนินงานในส่วนของปาล์มน้ำมันประจำปีงบประมาณ 2559 (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559)

รายการ	ระยะเวลาดำเนินการ											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
แผนการเก็บผลผลิตจำหน่ายปาล์มชุดที่ 1 ปีที่ 2					○	○	○	○	○	○	○	○
แผนการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันรุ่นที่ 1 และ 2			○						○			

แผน สำรวจ เส้นทาง ทำถนน บนเนิน เขาเพื่อ เก็บ ผลผลิต					○			○				
--	--	--	--	--	---	--	--	---	--	--	--	--

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านสวนปาล์มน้ำมัน

1. ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ลงทุนสูง เช่น ค่าต้นพันธุ์ ปุ๋ย การจัดการดูแล และแรงงาน
2. ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่เหมาะสมสำหรับปลูกในพื้นที่ราบ ซึ่งมีความสะดวกมากกว่าปลูกบนที่เนิน
3. ฤดูแล้ง ฝนทิ้งช่วงนานหลายเดือนทำให้มีผลต่อการใส่ปุ๋ยและการนำไปใช้ของพืชซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ
เจริญเติบโตและการให้ผลผลิตต่อไป
4. ปาล์มน้ำมันที่ปลูกบนเนินเขาจะเป็นอุปสรรคมากกว่าปาล์มที่ปลูกในพื้นที่ราบ สามารถสรุปได้ ดังนี้
 - 4.1 การจัดการและการดูแลยากเนื่องจากไม่สามารถใช้เครื่องจักรกลได้
 - 4.2 สิ้นเปลืองค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช
 - 4.3 ต้นปาล์มจะโตช้ากว่าและมีเปอร์เซ็นต์การตายสูงกว่าปาล์มในที่ลุ่ม
 - 4.4 ในช่วงเก็บผลผลิตจะทำการจัดการได้ยากลำบาก รถยนต์ไม่สามารถขึ้นไปได้

งานการเรียนการสอน

งานการเรียนการสอนบางรายวิชา เช่น วิชาการผลิตโคเนื้อเมื่อนักศึกษาตลอดปีการศึกษาเข้ามาฝึกทักษะและการเรียนรู้ภาคปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับภาคทฤษฎี และมีนักศึกษามาฝึกทักษะในด้านต่างๆ เช่น การฝึกทักษะการคล้องและสั้มโคเพื่อการแข่งขันกีฬาประเพณีสี่จอบ

ภาพที่ 6. การเรียนการสอนวิชาการผลิตโคเนื้อ

งานพัฒนาอื่นๆ

ดำเนินการขุดเจาะบ่อน้ำตื้นจำนวน 1 บ่อ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ความลึก 12 โดยได้รับการอนุเคราะห์จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสงขลา ในการขุดเจาะในเดือนเมษายน 2559 เมตร เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองเลี้ยงโค ในกรณีที่ระบบน้ำบาดาลเกิดการชำรุดหรือไฟฟ้าดับ

ภาพที่ 7. การดำเนินการขุดเจาะระบบน้ำตื้น บ่อน้ำตื้นที่แล้วเสร็จพร้อมใช้งาน (เดือนเมษายน 2559)